

PÕHJAVEEKOMISJONI ISTUNGI PROTOKOLL

Tallinn, 30. märts 2022, nr 198

Algus kell 14.00, lõpp kell 16.00

Juhatas: Kersti Türk

Protokollis: Andres Marandi

Võtsid osa põhjaveekomisjoni (edaspidi *PVK*) liikmed: Madis Metsur, Toomas Padjus, Kersti Türk, Marge Uppin ja Siim Väikmann.

Puudus: Argo Jõelett

Päevakord:

1. Uue joogiveedirektiivi 2020/2184/EL (*edaspidi joogiveedirektiiv*) Artiklist 8 tuleneva kohustuse seadmine veeseaduses ja selle rakendamine Eestis.
2. OÜ Inseneribüroo STEIGERi poolt lõpliku uuringuaruande „Hüdroteoloogiliste muutuste prognoos Tallinna-Saku liivamaardla Männiku X uuringuruumi veealuse varu kaevandamisel“ esitamine põhjaveekomisjonile.

1. Uue joogiveedirektiivi 2020/2184/EL (*edaspidi joogiveedirektiiv*) Artiklist 8 tuleneva kohustuse seadmine veeseaduses ja selle rakendamine Eestis.

Vastavalt uue joogiveedirektiivi Artiklile 7 peab EL liikmesriik tagama, et joogiveega varustamisel, joogivee töötlemisel ja jaotamisel tuleb kohaldada riskipõhist lähenemist. Riskianalüüs ja selle rakendamine hõlmab kogu veevarustuse protsessi alates valgalast, veevõtust, veetöötlustest, säilitamisest ja jaotamisest kuni Artiklis 6 sätestatud nõuetele veekraani otsani. Seni on toimunud joogivee kvaliteedi kontroll üksnes kraani otsas, kuid edaspidi tuleb riske joogivee kvaliteedile ja kogusele hinnata ning meetmeid määrata juba veevõtukoha valgalal. Eesmärk on ennetada joogiveega (ka pinna- ja põhjaveega kui joogiveeallikaga) seotud probleeme, optimeerida joogivee käitluse kulusid ja suunata ressursid kriitiliste punktidega tegelemiseks. Eesmärk on ka see, et ei pea enam kõiki joogivee näitajaid määrama seal, kus riskid puuduvad.

Vastavalt joogiveedirektiivi Artiklile 7 peab liikmesriik tagama joogivee veevõtukohtade valgalade esimese riskihindamise ja riskijuhtimise hiljemalt 12. juuliks 2027. See riskihindamine ja riskijuhtimine vaadatakse läbi korrapäraste ajavahemike järel, mis ei ole pikemad kui kuus aastat. Joogiveedirektiivi kohaselt ei pea veevõtukoha valgala riskihinnangut tegema alla 10m³ ja alla 50 inimest varustavad veekäitlejad (kellele nagunii direktiivi nõuded ei laiene) ning ka samade näitajatega majandustegevusega/avalik-õigusliku tegevusega veekäitlejad.

Joogiveedirektiivi Artikkel 8 seab nõuded joogivee veevõtukohtade valgalade riskihindamise ja riskijuhtimise sisule. Üheks Artiklist 8 tulenevast kohustusest on teha kindlaks veevõtukohtade valgalad ja need kaardistada. Joogiveedirektiiv ei defineeri, mis on „veevõtukoha valgala“ ja jätab selle liikmesriigi enda määrata. Joogiveedirektiivi ja Artikkel 8 kohaldamisel lubatakse ja tuleb ära kasutada võimalikult palju olemasolevaid andmeid ja mehhanisme, mis tulenevad veepoliitika raamdirektiivist 2000/60/EÜ, põhjaveedirektiivist 2006/118/EÜ jm. Veevõtukoha valgala kindlaks tegemise järgselt tuleb hinnata ja hiljem juhtida riske (sh ohtusid ja ohtlikke olukordi), mis sellest tulenevad.

Joogiveedirektiivi kohaselt peab riik määrama veevõtukoha valgala koostamise eest vastutavad osapooled. Seda tuleb teha veeseaduses, kuhu plaanitakse sätestada riskihindamise ja riskijuhtimise koostamise kohustused. Osapooltele kohustuse seadmine sõltub paljuski veevõtukoha valgala mõistest (vt täpsemalt all). Valgala ja joogiveehaarde mõisted on praegu defineeritud veeseaduses.

Veeseaduse § 26 lg 2 Valgala käesoleva seaduse tähenduses on maa-ala, millelt kogu äravoolav pinnavesi voolab jõgede, ojade, paisjärvede, peakraavide, kanalite või järvede kaudu ühes jõesuudmes merre.

Veeseaduse § 153 lg 2 Joogiveehaarde toiteala käesoleva seaduse tähenduses on piirkond, millelt põhjavesi liigub veehaardesse ja mille ulatus esitatakse veehaarde sanitaarkaitseala projektis.

Kui sanitaarkaitseala ei taga põhjaveehaarde vee kvaliteedi piisavat kaitset, võib moodustada praegu veeseaduse alusel suurema ulatusega toiteala maapinnalähedastes veekihtides veevõtul > 500 m³/d, mille ulatus leitakse arvutuslikult ja millel kehtivad kitsendused määratakse juhtumipõhiselt.

Aruteludel oleme jõudnud sinna, et uue joogiveedirektiivi veevõtukohtade valgalad (veevõtul > 10 m³/d) võiks määrata maapinnalähedaste veekihtide puhul iga üksikul juhtumil modelleerides või arvutades ning sisulisel määramisel lähtutakse praegu kehtiva toiteala määramise põhimõtetest (Veeseadus ja sanitaarkaitsealade määrus nr 50 <https://www.riigiteataja.ee/akt/108102019002>). Tekkinud on küsimus, kas „punktide“ on parem kasutada kui „kohtade“ nagu joogiveedirektiivi tõlge? Sügavamallasuvate põhjaveekogumite puhul võiks terve kogum olla veevõtukohta valgala. Sätteid saaks kohandada ja muuta vastavalt joogiveedirektiivi nõuetele.

Toiteala (III piirangute vöönd) uue joogiveedirektiivi mõistes võiks hõlmata veehaaret ümbritsevat ala pikaajalise veevõtu juures ehk see on ala, mis reaalselt mõjutab veehaarde vee kvaliteeti ka põhjavees mittelagunevate ainetega (näiteks kloriid, mürgkemikaalid, nitraadid aeroobses veekihis).

Arutelu:

1.1 Veevõtukohta valgala mõiste.

Joogiveedirektiivi Artiklite 7 ja 8 nõuded tuleb veeseaduses sõnastada (direktiivis on kasutatud ka terminit veevõtukohta valgala, inglise keeles catchment areas for abstraction points. Lisaks, eesmärk ei ole ainult valgala definitsioon, vaid sellest sõltuvad ja kaasnevad kohustused osapooltele. See tähendab, et peab seaduse eelnõus ära sõnastama, kes koostab veevõtukohta valgala riskihinnangu ja vaja on teada, mida me mõtleme valgala mõiste all. Hea oleks kasutada ära olemasolevat seadusandlust nii palju kui võimalik ja seda muuta. Põhjavee valgala mõistet ei ole olemas ja seda ei kasutata. Valgala mõiste on olemas veeseaduses ja ka mujal ainult pinnavee kohta.

Küsimus: Kas sobib mõiste veeseadusesse näiteks nii: Joogiveevõtukohta valgala käesoleva seaduse tähenduses on piirkond, millelt vesi liigub veehaardesse ja mille ulatus esitatakse joogiveevõtukohta valgala riskianalüüsis.

Sellisel sõnastatuna oleks see piisavalt üldine ja kataks ära ka pinnavee veevõtukohtad.

Otsus 1.1 arutelupunkti kohta: PVK soovib joogiveedirektiivi rakendamisel põhjavee puhul joogiveevõtukohta valgala mõistena kasutada Veeseaduses juba kasutusel olevat toiteala mõistet ehk siis joogiveevõtukohta toiteala.

1.2 Veevõtukohta valgala seos põhjaveehaarete toitealade ja sanitaarkaitsealadega.

Maapinnalähedaste põhjaveekogumite veekäitlejaid on põhjaveekomisjonile saadetud tabelis kokku 622. Oluline on seaduse eelnõus vastutajad ka paika panna.

Küsimus 1: Kas neile on vaja määrama hakata toiteala või sanitaarkaitse ala või veel kolmas variant? Näiteks grupeerida veevõtu alusel.

Kui otsustatakse, et toiteala, siis tekivad suured kulutused nende määratlemisega (ulatuse piiritlemisega), sh eelnõus vaja kirjutada riskihinnangu koostamise vastutaja (riik/veekäitleja).

Riskihinnangu maksumus riskihinnangu kohta praegu eeldatavalt arvatuna on 7000-15 000 eurot olenevalt veekäitleja suuruselt. Kogu maksumuseks 4 262 700 eurot.

Vastutajale võiks põhjaveekomisjon oma hinnangu anda. Kindlaid kokkuleppeid veel ei ole. Variandi puhul kui veevõtukohta valgalaks saab sanitaarkaitseala, jäävad kulutused ära (sest see on kõikidel puurkaevudel koostatud).

Sotsiaalministeeriumi soov põhjaveekomisjonile oli: Palun arutage komisjonis ka seda küsimust, kui palju toitealade määramine maksma läheb keskmiselt. Samuti on suure küsimuse all toiteala määramise kulud kirjutada veehinda nagu varem jutuks on olnud. Väga oluline on teha selgeks, kes

toiteala määramise kulud kannab ja seda ka veeseaduse seletuskirjas selgitada. Oluline on leida hea tasakaalu vee mõjutatavuse ja kulutõhususe vahel.

Küsimus 2 : Kes kannab veevõtukoha riskihindamise kulud? Kas kulusid saaks jagada, toetada?

Otsus 1.2 arutelupunkti kohta:

Põhjaveekomisjon soovitab:

- a) veevõtukohtade toitealad genereerida (ulatus, piirid) tsentraalselt ühe väljatöötatud metoodika alusel;
- b) töötada tsentraalselt välja metoodika, materjalid ja küsimustikud riskihindamiseks;
- c) konkreetse veevõtukoha toiteala riskihinnangu teeb veevõtja.

2. OÜ Inseneribüroo STEIGERi poolt lõpliku uuringuaruande „Hüdrogeoloogiliste muutuste prognoos Tallinna-Saku liivamaardla Männiku X uuringuruumi veealuse varu kaevandamisel“ esitamine põhjaveekomisjonile.

Põhjaveekomisjon kooskõlastas 22.02.2022 toimunud istungil OÜ Inseneribüroo STEIGER koostatud uuringuaruande „Hüdrogeoloogiliste muutuste prognoos Tallinna-Saku liivamaardla Männiku X uuringuruumi veealuse varu kaevandamisel“ tingimusel, et töö tegija viib parandused ja täiendused sisse nii aruandes kui ka hüdrogeoloogilises mudelis ja saadab täiendatud uuringuaruande uuesti põhjaveekomisjonile. 23.03.2022 saatis Hedi Schvede uuesti lõpliku uuringuaruande „Hüdrogeoloogiliste muutuste prognoos Tallinna-Saku liivamaardla Männiku X uuringuruumi veealuse varu kaevandamisel“, mis oli parandatud ja täiendatud vastavalt 22.02.2022 toimunud põhjaveekomisjoni liikmete märkustele. Põhjaveekomisjoni liikmed on uuringuaruande üle kontrollinud ja rohkem küsimusi ja märkusi tööle ei ole.

/allkirjastatud digitaalselt/

Kersti Türk

Juhataja

Andres Marandi

Protokollija